

Autoportret kao fotografska inspiracija

Grubešić, Sonja

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:493476>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-16**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 490/MM/2016

Autoportret kao fotografska inspiracija

Sonja Grubešić, 4758/601

Varaždin, rujan 2016. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za Multimediju, oblikovanje i primjenu

Završni rad br. 490/MM/2016

Autoportret kao fotografska inspiracija

Student

Sonja Grubešić, 4758/601

Mentor

Mario Periša, dipl. Ing.

Varaždin, rujan 2016. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za multimediju, oblikovanje i primjenu		
PRISTUPNIK	Sonja Grubešić	MATIČNI BROJ	4758/601
DATUM	07.09.2016.	KOLEGIJ	Fotografija
NASLOV RADA	Autoportret kao fotografska inspiracija		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Self-portrait as inspiration photography		
MENTOR	Mario Periša, dipl. ing.	ZVANJE	Viši predavač
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. pred. Snježana Ivančić Valenko, dipl. ing. - predsjednik		
	2. doc. dr. sc. Darijo Čerepinko - član		
	3. v. pred. Mario Periša, dipl. ing. - mentor		
	4. pred. Robert Geček, dipl. ing. - zamjenski član		
	5. _____		

Zadatak završnog rada

BROJ	490/MM/2016
OPIS	<p>U suvremenom medijskom društvu fotografija je sveprisutna, a autoportret kao žanrovska varijacija portreta postao je popularniji nego ikada, poglavito u sferi društvenih mreža, zahvaljujući konvergenciji medijskih tehnologija. Postavlja se pitanje općeg razumijevanja i šireg značenja autoportreta danas, promatranog kroz diskurs drugih znanstvenih disciplina: poput psihologije, sociologije, filozofije i komunikologije. U ovom će se radu objasniti pojava, razvoj, podjela, tehnike stvaranja autoportreta, te povijest autoportreta u fotografiji kao i njegov utjecaj na društvenu scenu.</p> <p>U radu je potrebno:</p> <ul style="list-style-type: none">- Definirati pojam portreta, autoportreta i selfiea- Objasniti kronologiju povijesti autoportreta u umjetnosti- Prikazati pojavu, razvoj i navesti poznate autore autoportreta u fotografiji- Navesti i objasniti podjelu autoportreta- Objasniti fotografske tehnike izrade autoportreta- Objasniti utjecaj autoportreta, kroz odabrane primjere na različite sfere ljudskih djelatnosti- Izraditi seriju fotografija kao praktični dio rada

ZADATAK URUČEN

22.09.2016.

Mario Periša

Predgovor

Ovom prilikom zahvalila bih se svome mentoru, Mariju Periši na razumijevanju i dobrim savjetima za bolji rad. Također bih zahvalila svojim roditeljima na strpljenju i podršci.

Sažetak

Portretiranje, odnosno dokumentiranje samoga sebe od davnina je bio segment autorskog izražavanja, proučavanja, umjetničkog propitivanja i eksperimentiranja, te je autoportret kao žanrovska varijacija portreta u fotografiji postao popularniji nego ikada, posebice u sferi društvenih mreža. Razvojem i lakim pristupom medijskoj tehnologiji, fotografija doživljava procvat, a autoportret dobiva novi opće poznati naziv - *selfie*. Postavlja se pitanje općeg razumijevanja i šireg značenja autoportreta danas. Autoportret kroz povijest pokazao je kako ga sve do danas možemo doživjeti kroz tri oblika, kao umjetnički autoportret, dnevnički zapis i *selfie*.

U ovom radu potrebno je definirati pojam autoportreta, portreta i selfie-a, objasniti kronologiju povijesti autoportreta i navesti poznate autore, objasniti podjelu autoportreta, tehnike izrade autoportreta i utjecaj autoportreta na različite sfere ljudskih djelatnosti.

Ključne riječi: fotografija, portret, autoportret, selfie, tehnike fotografiranja

Popis korištenih kratica

SLR Single Lens Reflex

DSLR Digital Single Lens Reflex

APA American Psychological Association

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Teorijski dio	2
2.1. Portret	2
2.2. Autoportret	6
3. Kratki povijesni pregled autoportreta u fotografiji	7
3.1. Nastanak i razvoj autoportreta.....	7
3.2. Najznačajniji autori autoportreta 20. - tog. stoljeća	9
3.2.1. <i>Vivian Maier</i>	10
3.2.2. <i>Stanley Kubrick</i>	11
3.2.3. <i>Richard Avedon</i>	12
3.2.4. <i>Diane Arbus</i>	13
3.2.5. <i>Helmut Newton</i>	14
4. Podjela autoportreta	17
4.1. Autoportret kao dnevnički zapis	17
4.2. Umjetnički autoportret	18
4.3. Selfie.....	19
5. Fotografske tehnike izrade autoportreta	21
5.1. Snimanje selfie-a	21
5.1.1. <i>Pozadina</i>	21
5.1.2. <i>Kadar i svjetlo</i>	21
5.2. Snimanje autoportreta foto-opremom	22
5.2.1. <i>Fotoaparati</i>	22
5.2.2. <i>Objektivi</i>	23
5.2.3. <i>Stativ</i>	23
5.2.4. <i>Svjetlo</i>	23
5.2.5. <i>Pozadina</i>	24
5.2.6. <i>Ideja</i>	25
6. Utjecaj autoportreta kroz sfere ljudskih djelatnosti	26
7. Praktični dio	28
8. Zaključak	37
9. Literatura	38

1. Uvod

Autoportret kao umjetničko djelo u kojem umjetnik prikazuje samoga sebe zbog različitih ciljeva od kojih su znatiželja, dojam bezvremenosti, foto dokumentiranje osobnosti, želja prikaza sebe u uljepšanom i idealiziranom obliku, predstavlja veliku inspiraciju u fotografiji. Gotovo svaki poznavalac fotografije i umjetnik ne zaobilazi autoportret kao još jedno svoje djelo u nizu.

21. stoljeće donijelo je promjene koje su obilježile pojam autoportreta. Kao posljedica tehnologije, obrisale su se naznake i kontekst riječi autoportret i na scenu je nastupio *selfie*, vlastoručno snimljena fotografija koje je prisvojila termin autoportreta, te se tako izgubilo jasno značenje i opće razumijevanje tih termina. Fotografiranje samoga sebe postala je opsesija i navika i snažno je obilježilo doba u kojem živimo.

U ovom radu ću objasniti razvoj, podjelu i razliku autoportreta u fotografiji, te dočarati koji autoportreti objektivnim mjerilima spadaju u umjetnička djela, koji su nastali kao hir modernoga društva i one autoportrete koji se mogu najbolje opisati kao dnevničkim zapisima.

Također, u radu su navedene i objašnjene tehnike izrade autoportreta - ideja, uvjeti u kojima se nalazimo, te tehnički detalji korištenja fotografske opreme. Portret i autoportret u fotografiji mogu stvoriti izrazito emotivan i intiman utjecaj na gledatelja, te kao takvi su oduvijek bili veliki izazov i inspiracija umjetnicima. [6, 8]

2. Teorijski dio

2.1. Portret

Portret u likovnoj umjetnosti, kao što su fotografija, slikarstvo, kiparstvo, grafika je prikaz određene osobe sa njezinim fizičkim obilježjima i psihičkim izrazom. Portret može prikazivati samo lice ili glavu, poprsje, lik do koljena ili cijelu figuru, a u umjetnosti smatrao se jednim od najvažnijih likovnih motiva. Odnos prema prikazu ljudskog lika se kroz povijest mijenao i imao različite uloge. Najranija pojava portretiranja javlja se u Mezopotamiji 7000. pr. Kr., u obliku precizno modeliranih ljudskih lubanja. Staroegipatski, rimski i grčki portreti bili su idealizirani i prikazivali su osobu kao utjelovljenje moći. Tako su u helenističkom razdoblju kipari isticali psihološke karakteristike portretiranih osoba, a u starorimskoj umjetnosti su isticali karakternu sličnost sa slavnim precima. Kroz srednji vijek, pa sve do rane renesanse gdje su portreti bili slikani u strogom profilu, portret je bio gotovo zanemarivan kao izraz samoljublja. Visoka renesansa nosi nove promjene, pa su portreti osim prikaza lica, pokušavali izraziti i narav portretirane osobe. Primjer takvog portreta iz tog doba je *Mona Lisa* od Leonarda Da Vinci-a. U baroknom razdoblju portret se osamostaljuje kao važna slikarska tema, a mnogi su se slikari specijalizirali za pojedine vrste portreta. Portret je kroz povijest naglašavao mnogobrojne aspekte kao što su odnos između umjetnika i portretiranog, naglašeni detalji odjeće i scene, prikriveno kritiziranje ili idealiziranje osobne crte, prikaz osobe u svakodnevnom ili obiteljskom okruženju, izrazito naglašavanje ljudskog stanja ili karaktera i mnogi drugi.

U fotografiji, najznačajnije područje od njezinog izuma je upravo portret. Razlog tomu je što čovjek želi imati svoju fotografiju kao uspomenu ili dokument koji će ih sjetiti na vrijeme koje je prošlo ili promjene koje su se dogodile tokom života, kao što su stil oblačenja, mladost, grad i ulice, događaji koji su se dogodili i tako dalje. Prve portretne fotografije s kraja 19. i početka 20. stoljeća nisu mogle zadovoljiti više od postizanje sličnosti s fotografiranom osobom, kao što su prikaz emocija ili karaktera osobe, već su bile uspješne samo ukoliko su stabilne. Problem je predstavljala preduga ekspozicija koja je bila rezultat slabo osjetljivih emulzija od kojih se radio film. Dakle, fotografije kao takve bile su mutne i prebrzo bi izbljedile, te se tako izgubila ideja o portretu kao trenutku koji u vremenu i prostoru traje vječno. **(Slika 2.1.)**

Napretkom tehnike i razvoja fotografske opreme, nanovo se počeo razvijati portret, ovoga puta stabilniji i sa mogućnosti osvrta na emociju portretiranih osoba.

Prema načinu kadriranja, portret možemo podijeliti na klasičan, ambijentalan, formalni portret i neformalni portret.

U klasičnom portretu naglasak je na osobi u kombinaciji izraza lica sa svjetlom i pozadinom. Takve portrete koristimo većinom za dokumente. **(Slika 2.2.)** Ambijentalan portret prikazuje osobu unutar nekog prostora koja opisuje tu osobu, odnosno poveznicu između osobe i prostora. **(Slika 2.3.)** Kod formalnog je portreta naglašena suradnja i dogovor fotografa i osobe, a kod neformalnog portreta, kontakt između fotografa i fotografirane osobe nije vidljiv. **(Slika 2.4.)** **(Slika 2.5.)**

Portret ne predstavlja samo osobu fotografiranu u određenom trenutku, već predstavlja vrijeme koje nas opisuje, ponašanje, crte lica, izraz, emociju, okolinu u kojoj se trenutno nalazimo. Možemo zaključiti da djelovanje portreta neće biti isto ako prikažemo samo izgled osobe, već i narav fotografirane osobe. Dužnost fotografa i umjetnika je uočiti karakter, raspoloženje i stanje osobe, te kroz fotografske tehnike kao što su rasvjeta, udaljenost, kadar, objektiv i kontrast trajno zabilježiti nečiji karakter koji se može osjetiti gledanjem fotografije i pobuditi u promatraču fotografije emociju. [1,3,5,6,11]

“Fotografirajući lice fotografiramo dušu iz njega”

Jean-Luc Godard (francusko-švicarski redatelj, 1930.-2010.)

Slika 2.1. Kćer fotografa, Francuska 1894., Gertrude Kasabier

Slika 2.2. Marko, Virovitica 2012., Sonja Grubešić

Slika 2.3. Ivan Zanjko, Varaždin 2015., Sonja Grubešić

Slika 2.4. Anja, Virovitica 2014., Sonja Grubešić

Slika 2.5. Ivo Josipović, Koprivnica 2014., Sonja Grubešić

2.2. Autoportret

Autoportret je umjetničko djelo kojim umjetnik prikazuje samoga sebe kroz crtež, grafiku, film ili fotografiju. Podvrsta je portreta, s kojom ima tehnički-formalno zajedničke značajke. Autoportretiranje nastaje kao potreba za bilježenjem vlastitog bića u svrhu proučavanja, samo - evoluiranja ili samo - obožavanja.

Najstariji poznati autoportret nađen je u Egiptu iz 2650. pr. Kr. Umjetnik kipar prikazao je samoga sebe na lađi, naznačivši svoje ime. U srednjem vijeku se autoportret postepeno budi, a autori kipari često umeću svoje likove kao dekoraciju na prozorima, dovratnicima ili obrubima. Takav primjer možemo vidjeti na šibenskoj katedrali gdje se na vanjskom ukrasnom vijencu apside nalaze isklesane glave za koje se smatra da su poneke od njih autoportreti klesara. Procvat autoportreta donosi renesansa i usavršavanje tehnike uljanih boja. Stvorio se niz umjetničkih autoportreta sasvim nove prirode sa naslikanom psihologijom i vjernim prikazom toka razvitka umjetnosti. Uz mnogobrojne crtane i slikane autoportrete, najrječitija autobiografska djela su umjetnika Rembrandta van Rijn-a, koja se smatraju velikim slučajem europskog umijeća. Također, brojni autoportreti umjetnika Vincenta Van Gogh-a su postigli su veliki utjecaj u svjetskom slikarstvu. Dio su njegove autobiografije u kojoj se odražava drama njegovog životnog puta.

Različiti su autori kroz povijest na raznolike načine portretirali sami sebe, no tek kroz 20. stoljeće pojavom razvijenije fotografije, javljaju se fotografski zapisi autoportreta kao precizan dokument njihove osobnosti. Dostupnost fotoaparata pružalo je društvu priliku za svakodnevnim fotografskim bilježenjem prilika i okoline u kojoj su se nalazili. Oni koji su se više upuštali u eksperimete sa fotografijom, koristili su zrcalo kao pomoć pri fotografiranju autoportreta. Kasnije, razvojem tehnologije i fotografske opreme, snimanje samoga sebe postaje lakše, a umjetnici 20. stoljeća oživjeli su autoportret, dok je 21. stoljeće donijelo novi pristup autoportretu kroz tehnološki napredak i pojavu društvenih mreža. Za snimanje autoportreta danas dovoljna je samo kamera na mobilnom uređaju, a fotografija koja će proizaći iz toga dobiva naziv selfie, poznat u hrvatskom jeziku kao sebić. Pojavom selfie-a dolazi do svakodnevnog, opsesivnog fotografiranja samoga sebe u svrhu dijeljenja tih fotografija sa drugima da bi dobili odobrenje pomoću *like-a* koji predstavlja na društvenim mrežama pozitivnu reakciju i sigurnost da smo dio društva kao takvog što je danas. Selfie postaje novi autoportret koji je sveprisutan, no gubi na snazi umjetnosti, važnosti, stila i dugovječnosti emocije. [4,6,7,8]

3. Kratki povijesni pregled autoportreta u fotografiji

3.1. Nastanak i razvoj autoportreta

Prva fotografija čovjeka koja je ujedno bila i prvi autoportret na svijetu, nastala je 1839. godine. Autor te fotografije bio je Robert Cornelius (1809. - 1893.) američki pionir fotografije. Njegova fotografija nastala procesom dagerotipije, smatra se najstarijim fotografskim portretom u čovječanstvu. (Slika 3.1.)

Fotografiju snimljenu ispred obiteljske trgovine, dobio je tako što je otkrio objektiv, utrčao u kadar na jednu minutu ili više, te vratio vratio poklopac na objektiv. Rezultat dagerotipije bio je lik čovjeka prekrivenih ruku smješten van centra na fotografiji.

R. Cornelius na poleđini svog autoportreta napisao je: *“The first light Picture ever taken. 1839.”*

Slika 3.1. Prva svjetlosna slika i prvi portret čovjeka, Philadelphia 1839., Robert Cornelius

(Robert Cornelius, 1839.). Godinu nakon prvog fotografskog autoportreta, 1840. godine francuski pionir fotografije Hippolyte Bayard, snima sebe kao utopljenika. (Slika 3.2.) Bio je to autoportret pod nazivom *„Self portrait as a drowned man“*. Poruka njegovog autoporteta bila je reakcija na zanemarenost njega kao izumitelja.

H. Bayard bio je u stopu sa Lousiom – Jacquesom Daguerrom, izumiteljom dagerotipije, te je prvi radio pozitive iz negativa i to izravno na papiru, a ne na metalnoj ploči. 1939. godine održala se i prva isključivo fotografska izložba i bila je to Bayardova izložba.

Niz godina kasnije, razvija se fotografsko autoportretiranje. To je omogućila pojava prijenosne fotografske kutije Kodak Brownie 1900. godine. Metoda fotografiranja vršila se pomoću zrcala i stabilizacijom fotoaparata na

odgovarajućem predmetu ili tronošcu, dok se kadriralo putem tražila na vrhu kutije.

Kako se proširio trend ne samo fotografije, već i autoportreta, ondašnje društvo se rado upuštalo u eksperimentiranje sa fotografskom opremom koju su posjedovali i koja je bila pristupačna širem krugu društva zbog jednostavnosti korištenja i male cijene. Jedan od primjera je autoportret ruske kneginje Anastazije Nikolajevne koja je sa 13. godina uz pomoć zrcala fotografirala vlastiti lik, te ga 1914. poslala prijateljici. U pismu koje je bilo priloženo uz fotografiju napisala je: *“Načinila sam ovu sliku sebe dok gledam u zrcalo. Bilo je veoma teško jer su mi ruke drhtale.”* (Anastazija Nikolajevna, 1914.) (Slika 3.3.) [10,14,23]

Slika 3.2. Utopljenik, Hippolyte Bayard, 1840.

Slika 3.3. Ruska velika kneginja Anastazija Nikolajevna, 1914.

3.2. Najznačajniji autori autoportreta 20. – tog stoljeća

U doba prije interneta i moderne fotografske opreme nije bilo jednostavno fotografirati sam sebe. Danas to zvuči pomalo nestvarno jer se koristimo digitalnom opremom sa mogućnosti da odmah vidimo što smo fotografirali, samookidače kako ne bismo morali ručno držati okidač, prilagodljive tronošce, rasvjetu i tako dalje. No autoportreti koji su zabilježili 20. - to st. sadržavaju karakter umjetničkog izričaja, energiju i kvalitetu. Autori tih fotografija su profesionalci i sa sigurnošću svjedoče o bezvremenskoj snazi foto dokumentiranja svoje osobnosti. Mnogi od njih bili su modni fotografi među čijim su se modnim fotografijama našli i autoportreti, za neke autore nije se ni znalo da fotografiraju, dok su drugi bili kritizirani, a kasnije priznati kao svojevrсни umjetnici. Neki od njih su Viviane Maier, Richard Avadon, Sally Mann, Stanley Kubrick, Helmut Newton, Robert Doisneau, Ed Van der Eysen, Astrid Kirchhner i mnogi drugi. [9]

3.2.1. Vivian Maier

Vivian Dorothy Maier (1.veljača 1926. – 21 .travanj 2009.) bila je poznata po uličnoj fotografiji. Broji se oko 150.000 snimljenih fotografija koje gotovo nikome nije pokazivala. Radila je kao dadilja, a u slobodno vrijeme je fotografirala ljude i arhitekturu u New Yorku, Chicagu i Los Angelesu. Njezin rad nije bio poznat sve do 2009. godine kada je kolekcionar John Maloof podijelio njene radove na stranici Flickr, gdje su tisuće ljudi saznali tko je ona. Ubrzo nakon toga, njene fotografije bile su izlagane u Sjevernoj Americi, Europi i Aziji, a njen život postao je inspiracija za brojne knjige i dokumentarne filmove. Brojni kritičari komentirali su Vivian kao uspješnu, a njene fotografije kao ekstremno emotivne.

Vivian je radila mnogobrojne autoportrete, crno bijele i u boji. Svoj lik bilježila je na briljantan način u zrcalima koje je nalazila u prostorijama, gradskom prijevozu, trgovinama i izlozima, te svojom sjenom koje je vezala uz različite motive kao što su drugi ljudi, predmeti ili priroda. Detalje koje je primjećivala oko sebe kao priliku za fotografiju čini ju umjetnicom i profesionalnim fotografom. (**Slika 3.2.1.**) [15,21]

Slika 3.2.1. Autoportret, Vivian Maier

3.2.2. Stanley Kubrick

Stanley Kubrick (26. srpnja 1928. - 7. ožujka 1999.) bio je američki filmski redatelj, scenarist, snimatelj, montažer i producent. Uz brojne hvaljene i poznate filmove koji su poznati po tehničkoj perfekciji, Kubricku nije bila strana ni fotografija, a kao primjer toga možemo vidjeti dva njegova autoportreta. (Slika 3.2.2.) [19,20]

“If it can be written, or thought, it can be filmed.”

Stanley Kubrick

Slika 3.2.2. Rosemary Williams i autoportret, New York 1959., Stanley Kubrick

3.2.3. Richard Avedon

Richard Avedon (15. svibanj 1923. – 1. listopada 2004.) rođen je u New Yorku. Kao mladić, odustao je od fakulteta i počeo se baviti fotografijom. Postao je jedan od najpoznatijih modnih fotografa, te je svojim neuobičajenim i osebujnim stilom podigao modnu fotografiju na novu razinu. Radio je u časopisima Harper Bazaar, Vogue i Look, a smatra se i da je otkrio javnosti kuću Dior koju je proslavio fotografijom “Dovima sa slonovima” 1955. godine.

Richard Avedon osim po modnoj fotografiji, poznat je po mnogim portretima poznatih ličnosti tadašnjeg vremena, a među njima postoje i autoportreti kojima se Richard predstavljao.

(Slika 3.2.3) [16,20]

“My portraits are more about me than they are about the people I photograph.”

Richard Avedon

Slika 3.2.3. Autoportret, Richard Avedon

3.2.4. Diane Arbus

Diane Arbus (14. ožujak 1923. - 26. srpanj 1971.) bila je američki fotograf poznata kao fotografkinja nakaza. Rođena je u imućnoj obitelji koja je očekivala od nje da postane slikarica, no Diane se odlučuje za vrijeme 2. Svjetskog rata za fotografiju.

Diane su zanimali neobični i nepoznati ljudi, a njena metoda uključivala je uspostavljanje osobne veze sa subjektima. Posjećivala je nudističke plaže, cirkuse, lutala je gradom tražeći motive za koje je vjerovala da ih nitko ne bi primijetio da ih ona nije fotografirala. Kako su njene fotografije mnogima izazivale nelagodu, brojni kritičari nisu odobravali njen rad, smatrali su da je uznemiravajuć i odbojan, a da je njen pristup motivima bio bez empatije. Godine 1971. Diane je počinila samoubojstvo, a godinu nakon, postala je prva fotografkinja čiji su radovi izloženi na Venecijanskom bijenalu, a kasnije je održana velika izložba koja je obišla cijeli svijet. Diane je poput mnogih fotografa toga doba, fotografirala svoj autoportret u zrcalu.

(Slika 3.2.4.) [17,20]

“Photography was a licence to go whenever I wanted and to do what I wanted to do.”

Diane Arbus

Slika 1.2.4. Autoportret u zrcalu, 1945., Diane Arbus

3.2.5. Helmut Newton

Helmut Newton (31. listopada 1920. - 23. siječnja 2004.) bio je njemačko-australski fotograf rođen u Berlinu. Od 1940. godine živi u Australiji i tamo otvara fotografski studio i upoznaje svoju ženu June Browne koja se također bavila fotografijom.

1956. godine Helmut počinje raditi u australskom izdanju ženskog modnog časopisa Vogue-a, a kasnije i u francuskim, njemačkim, talijanskim i američkim izdanjima. Sedamdesetih godina prošloga stoljeća, Helmut je glasio jednim od najtraženijih, najskupljih reklamnih, modnih i portretnih fotografa na svijetu. 1967. objavio je knjigu *White Women*. Autoportreti koje možemo vidjeti uglavnom su u kombinaciji njega sa modelima ili njegovom ženom. (Slika 3.2.5.) Okružen licima i tjelima, čak je bio optužen da su njegove fotografije seksističke i rasističke. [18,20]

“My job as a portrait photographer is to seduce, amuse and entertain.”

Helmut Newton

Slika 3.2.5. Autoportret sa modelom, Pariz 1973. , Helmut Newton

Slika 3.2.6. Autoportret u zrcalu, 1931., Ilse Bing

Slika 3.2.7. Autoportret sa Ata Kando, Pariz, 1953., Ed van der Elsken

Slika 3.2.8. Autoportret u zrcalu, Sally Mann

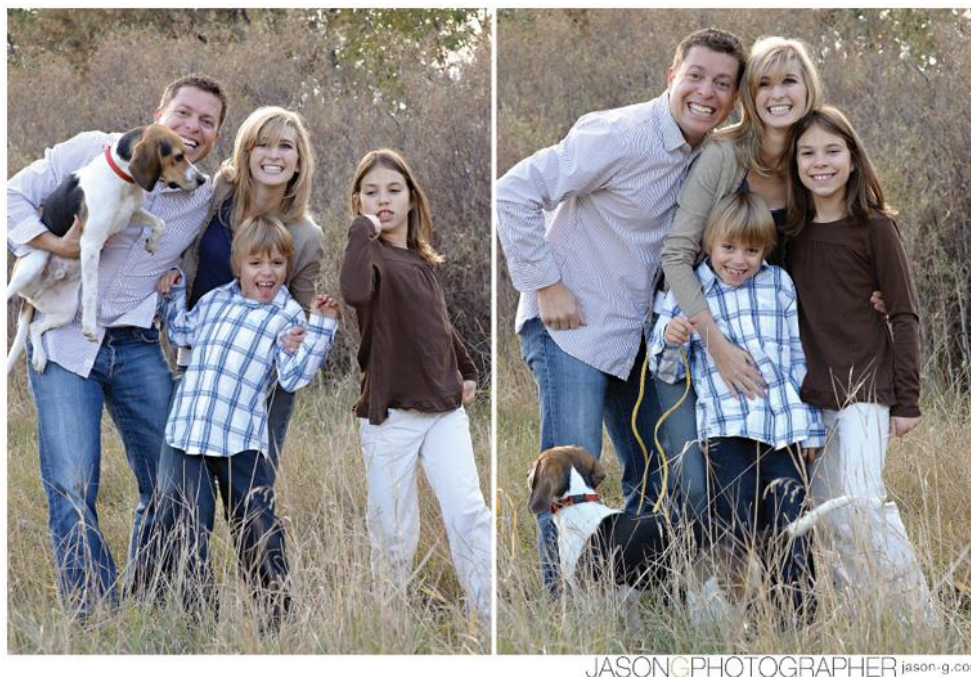
Slika 2.3.9. Autoportret u zrcalu, Astrid Kirchherr

4. Podjela autoportreta

Autoportret je fotografija na kojoj je autor fotografirao samoga sebe, no ne možemo svaki autoportret jednako protumačiti. Službene podjele autoportreta nema ali razlika postoji. Tako bi mogli autoportret podijeliti kao dnevnički zapis bez umjetničkih pretenzija, kao umjetnički autoportret i kao selfie. Svaki od tih autoportreta prikazuju autora, no važno je uzeti u obzir da nemaju jednaku vrijednost. Možemo reći da su ovo idealni modeli podjele autoportreta, iako ne postoji kao izolirani slučaj. [1]

4.1. Autoportret kao dnevnički zapis

Ovaku vrstu autoportreta gotovo svatko može pronaći u obiteljskim foto-albumima kao oblik intimnog fotografskog dnevnika. Na takvim autoportretima obično se autor nalazi sa obitelji ili prijateljima na izletima, putovanjima, rođendanima ili slično. Autor takvog autoportreta postavlja fotoapararat na stabilan predmet ili stativ, odredi vrijeme okidača i staje pred objektiv. Fotograf ne mora nužno biti u okruženju drugih. Takve fotografije nastale su uglavnom bez umjetničkih pretenzija. (Slika 4.1.)

Slika 4.1. Obiteljska fotografija, JasonG photography

4.2. Umjetnički autoportret

Fotografija kao vizualna umjetnost koja spada pod granu likovnih umjetnosti ne čini nužno svaku fotografiju umjetničkom. Zato se dijeli na više grana kao što su dokumentarna, reklamna, mrtva priroda, pa tako i umjetnička.

Svaka fotografija koju smatramo originalnom, interesantom, koja potiče dublje i kvalitetnije razmišljanje, koja izaziva duboku emociju u nama, nazivamo umjetničkom fotografijom.

Umjetnička fotografija mora sadržavati kombinaciju ideja i donesti nove percepcijske sadržaje. Ako fotografska publika nakon promatranja i razmišljanja o fotografiji osjeti da je došla do novih spoznaja, zadatak dotične umjetničke fotografije je ispunjen. Neovisno radi li se o portretu ili autoportretu, umjetnik će svojom fotografijom htjeti prenijeti poruku i komunicirati sa publikom. Autor takve fotografije osim što mora poznavati osnovne tehnike fotografije, mora imati ideju, talent fotografskog zapažanja i izražavanja koji će mu omogućiti pretvaranje pojmova u predodžbe. Umjetničkim autoportretom možemo izraziti svoje emocije, ispričati priču i prikazati sebe drugima baš onako kako izgledamo u tom trenutku sami. Autori umjetničkog autoportreta će ekspresijom lica, pogledom ili nekim drugim izražajnim sredstvima izraziti poruku, a gledaoc će odmah uočiti da se radi upravo o umjetničkom autoportretu.

(Slika 4.2.) [2,22]

Slika 4.2. Autoportret, Silvia Grav

4.3. Selfie

Selfie (eng. *selfie*) je vlastoručno snimljena autoportret fotografija na kojoj osoba fotografira sebe ili sebe sa drugima, pritom držeći pametni telefon u ruci. Riječ selfie prvi puta se spominje 2002. godine na australskom forumu od strane Nathana Hopa koji je iskoristio riječ selfie kada je podijelio svoju sliku ozlijeđene usnice pritom tražeći savjet. 2013. godine Oxfordski rječnik engleskog jezika proglasio selfie kao riječ godine. Ovaj trend fotografiranja preplavio je svijet, a najviše ga povezujemo sa društvenim mrežama koje su postale plodno tlo za samo-promociju. Selfie fotografije su uglavnom spontane i neformalne, a osoba koja se fotografira drži mobilnu uređaj u ruci i snima se pomoću ogledala ili postavlja prednju kameru uređaja ispred sebe. Kasnije tehnike uključuju čak i dron za snimanje selfie-a iz zraka. Takve fotografije namijenjene su za društvene mreže kao što su Instagram, Facebook, Pinterest i ostale mreže na kojiima imamo mogućnost dijeliti fotografije. Nakon što se podijeli svoj selfie sa ostalima, od prijatelja i društva se očekuje odobrenje koje se manifestira pomoću *like*-ova, online termina za sviđanje.

Selfie kultura proširila se po cijelom svijetu i postala je standard za predstavljanje samoga sebe društvu. Postoje brojne mobilne aplikacije kojiima možemo brzo urediti, odnosno filtrirati selfie kako bi što bolje izgledali prije objavljivanja na mreže. Također, 2014. godine u proizvodnju je izašao takozvani selfie štap (eng. *selfie stick*) na koji se postavlja mobilni uređaj radi boljeg i lakšeg fotografiranja, a bio je prvotno namijenjen turistima za olakšano slikanje na bilo kojem mjestu. Selfie štap ima podesivu dršku i obuhvaća manji li veći kadar, ovisno kako se namjesti. Kada osobi odluči snimiti fotografiju, pritisne gumb koji je povezan *Bluetoothom* sa mobilnim uređajem i tako se uslika. Prodaja selfie štapova nakon njihove pojave bila je ogromna, a samo u prosincu 2014. g. u SAD – u prodano ih je oko sto tisuća. (Slika 4.3.)

Selfie može biti uglavnom samostalni ili grupni, a raširena online tehnologija razlikuje i podvrste selfie-a:

- Helfie – slikanje vlastite frizure
- Delfie – slikanje sa psom
- Belfie – slikanje svoje pozadine
- Uglie - slikanje sa iskrivljenim licem s namjerom da ispadnemo ružni
- Selfeye – selfie koji naglašava oči
- Nomakeupday – selfie bez šminke

Brojne su negativne pojave zahvatile generaciju selfie-a, kao što su psihološki poremećaji, ovisnosti i smrtni slučajevi. Tako je Američka psihijatrijska asocijacija (APA) službeno potvrdila kako je fotografiranje samog sebe, odnosno selfie, mentalni poremećaj. Prema APA, selfie se definira kao opsesivna želja za fotografiranjem sebe zbog nedostatka samopoštovanja i popunjavanja praznine u intimnom životu. APA navodi tri razine poremećaja, od kojih su ograničeni, akutni i kronični selfie. U ograničeni selfie spada slikanje samog sebe najmanje tri puta dnevno, ali bez objavljivanja na društvene mreže. Akutni predstavlja slikanje najmanje tri puta dnevno sa objavljivanjem svih fotografija na društvene mreže, a kronični selfie je nekontrolirano slikanje i objavljivanje svih slika najmanje šest puta dnevno.

Analizirajući društvenih mreža i medija, može se zaključiti da su razlozi snimanja selfie-a dijeljenje sa drugima, kontrola fotografije, pozadine i poze, zadovoljenje pozitivnom potvrdom drugih i svjesnost publike kojoj dijelimo svoje fotografije. [14,24,25]

Slika 4.3. Primjer smimanja selfie-a

5. Fotografske tehnike izrade autoportreta

Ako želimo snimiti autoportret neovisno bio to selfie, umjetnički autoportret ili autoportret sa obitelji, moramo znati osnovne tehnike ukoliko želimo da fotografija bude dobra i da njome budemo zadovoljni. Za kvalitetnu snimku potrebna nam je odgovarajuća oprema, bio to fotoaparati ili mobilni uređaj, pozadina ispred koje poziramo, svjetlo, kompozicija, kontrast i u konačnici ideja.

5.1. Snimanje selfie-a

Selfie se može snimiti sa bilo kojim uređajem koji ima leću, odnosno kameru. To mogu biti kompaktni fotoaparati, SLR i DSLR fotoaparati, pametni telefoni, tablet ili GoPro kamera. Upravo zbog toga, selfie je najrašireniji i najpopularniji među autoportretima. S obzirom da se selfie snima s namjerom da se predstavimo u što boljem izdanju ili da prikazemo gdje se trenutno ili s kime nalazimo, nužno je poznavati i neka osnovna pravila fotografiranja.

5.1.1. Pozadina

Pozadina je jako važna ukoliko želimo istaknuti određeni sadržaj. Na mnogim selfijima koje ljudi podijele sa drugima se vide nepoželjni, nepovezani ili nepotrebni prizori koji odvrću pažnju. Mnoge mobilne aplikacije za doradu fotografija uvele su opciju zamučivanja, te se ona masovno koristi u svrhu „brisanja“ nepoželjne pozadine.

5.1.2. Kadar i svjetlo

Selfie se najčešće fotografira sa laganijim i manjim uređajima kao što su kompaktni fotoaparati, GoPro kamere i pametni telefoni zbog jednostavnijeg i lakšeg držanja u ruci pri slikanju. Iako se ne radi o profesionalnoj fotografiji i snimanju autoportreta, i u ovom slučaju slikanja treba paziti na pravilno kadriranje i svjetlo. Najbolji način za snimiti selfie je držanje uređaja u ravnini glave ili iznad, te obratiti pažnju na pravilno obuhvaćanje sadržaja kojeg snimamo. Svaki uređaj će skoro podjednako reagirati na svjetlo i važno je paziti da ne dođe do preeksponirane ili podeksponirane fotografije, odnosno presvijetle ili pretamne.

5.2. Snimanje autoportreta foto-opremom

Snimanje autoportreta fotoaparatom može predstavljati problem zbog nekoliko razloga kao što su fokusiranje krive točke, ne vidimo sami sebe pri fotografiranju, vrijeme okidanja ima svoje ograničenje i moramo „trčati“ do točke snimanja. S druge strane, snimanje autoportreta uvelike pomaže kod snimanja portreta iz razloga što sami vježbamo pozirati i tako najbolje možemo uputiti druge kada ih fotografiramo, isto tako, autoportretom se sami možemo najbolje izraziti. Radi postizanja što bolje fotografije, nekoliko je bitnih foto-savjeta kojiima to možemo i ostvariti. [12]

5.2.1. Fotoaparat

Osnovna fotografska oprema koja nam treba je fotoaparat. Pretpostavimo da fotografiramo sa digitalnim kamerama koji se dijele na kompaktne, amaterske SLR (eng. *single-lens reflex*), poluprofesionalne SLR i profesionalne DSLR fotoaparate.

Kompaktni aparati mogu se podijeliti na ultrakompaktne, kompaktne i kreativne kompaktne aparate. Ultrakompaktni aparat namijenjen je za osobe koje ne zanima zahtjevnija fotografija. Dizajn takvog aparata često je dopadljiv, a senzor je uvjetovan dimenzijom, pa je također malen. Fotografije u uvjetima manjeg svjetla rezultiraju šumom na snimljenim fotografijama. Kompaktni aparati također su malih dimenzija i privlačnog dizajna, ali su senzori veći, a optika je kvalitetnija, što rezultira boljim fotografijama. U klasu kreativnih kompaktnih fotoaparata ubrajaju se oni nalik na DSLR aparate koji su veći i teži. Za ralik od DSLR aparata, nemaju optičko tražilo. Objektivni na takvim aparatima su obično kvalitetni, a imaju mogućnost zoom objektivna i macro opcije snimanja u jednom. U kategoriju amaterskih SLR aparata spadaju ozbiljni aparati namijenjen ljudima koji žele maksimalnu kvalitetu fotografije, a nisu u mogućnosti izdvojiti mnogo novca. Kvaliteta slika u ovoj kategoriji aparata je bespriječna, ne treba imati u vidu kupnju kvalitetnijih objektivna. U poluprofesionalne SLR aparate spadaju slični aparati onima iz amaterske kategorije što se tiče kvalitete slike. Razlika je brzini rada, kreativnim filterima i samoj kvaliteti tijela aparata. Profesionalni SLR aparati spadaju u najskuplju kategoriju fotoaparata jer osiguravaju najveću brzinu i kvalitetu slike.

Fotoaparat odabiremo ovisno o tome kakve fotografije želimo, koliko iskustva i znanja o fotografiji imamo, te koje su nam novčane mogućnosti. Za snimanje autoportreta svaki od navednih aparata je odgovarajući, razlika bi jedino bila u kvaliteti slike. [1]

5.2.2. **Objektivi**

Za snimanje autoportreta ili portreta imamo slobodu koristiti sve vrste objektiva, širokokutni, portretni, teleobjektiv, macro itd. Ovisno o prostoru, položaju i sadržaju koji želimo istaknuti važno je odabrati odgovarajući objektiv.

Teleobjektiv naglašava samo lice koje izdvaja iz okoline, pa tako i sve detalje na licu. Takvim izdvajanjem naglasak je na emocije i karakter osobe. Standardni primjer takvog objektiva za snimanje portreta/autoportreta koju većina profesionalnih fotografa odabire za klasičan portret je upravo teleobjektiv od 85 do 135 mm. Takav objektiv često se koristi za modne portrete kakve možemo vidjeti na naslovnicama časopisa.

Širokokutni objektiv uključuje mnogo objekata i okoline u kadar, a većina objekata će biti oštra. Zbog širokog vidnog kuta postoji mogućnost iskrivljavanja slike i fotografiranih ljudi koji poziraju u prednjem planu, odnosno koji su blizu objektiva. Ovakav objektiv najbolje je koristiti za ambijentalne portrete gdje naglašavamo osobu i ambijent u kojoj se osoba nalazi. Širokokutni objektivi su oni od 10mm do 35mm.

Standardni, odnosno normalni objektivi koji se koriste za portrete ili autoportrete su žarišne duljine od 35mm do 50mm. Konstruirani su tako da daju dojam mekoće, visoko zasićene boje, te bokeh koji je veći ako objektiv ima što veću mogućnost otvaranja blende. [1]

5.2.3. **Stativ**

S obzirom da fotografiramo sami sebe pozirajući ispred fotoaparata, moramo ga negdje odložiti da bude stabilan i fleksibilan za potrebe fotografiranja. Posebno je potreban u situacijama snimanja sa dužim ekspozicijama, gdje i najmanji pomak može zamutiti fotografiju. Stoga je stativ (tripod) najbolje rješenje i nužna oprema koju možemo pronaći na svakom prodajnom mjestu fotografske opreme.

5.2.4. **Svjetlo**

Svjetlo je najvažnije pri fotografiranju i treba ga kreativno koristiti kako bi istaknuli što želimo na fotografiji. Postoji nekoliko osnovnih funkcija svjetla u odnosu na fotografsku sliku koje bi fotograf trebao poznavati, a to su da svjetlo čini sadržaj vidljivim, dočarava volumen i dubinu, daje ugođaj fotografiji i oblikuje sjene.

Izvori svjetla koji će nam služiti mogu biti brojni, a izaberemo ono svjetlo ovisno o tome što želimo postići. Položaj svjetla može na nekoliko načina biti usmjeren prema osobi, a to su direktno ili frontalno, bočno, kontra, iznad glave i donje svjetlo. Kod direktnog svjetla, izvor svjetla bi se trebao nalaziti iza fotografa ili fotoaparata. U ovom slučaju potrebno je izbjeći sjenu koja pada na objekt. Bočno svjetlo idealno je za ambijentalne portrete jer naglašava teksturu i obrise. Kontra svjetlo je nezgodno za portrete i ponešto zahtjevnije za neiskusne fotografe jer model poprima oblik siluete. Kod takvih slučajeva, koristi se dosvjetljivač i sjenilo koje se stavi na objektiv da bi se smanjio kut upadanja svjetla. Svjetlo iznad glave koje srećemo u podne za vrijeme sunčanih i vedrih dana, najmanje je poželjno za snimanje portreta ili autoportreta jer su sjene kratke i crne, te stvaraju nepotrebne i neugodne sjene na licu. Donje svjetlo se može doživjeti u određenim prirodnim uvjetima, a kao umjetno svjetlo ga možemo proizvesti sa bljeskalicom usmjerenom iz donjeg položaja.

Svaki od ovih tipova svjetla mogu odgovarati fotografiji koju smo si zamislili za snimanje autoportreta. Možemo koristiti studijsku bljeskalicu ili danje svjetlo, a dominantno svjetlo biti će ono prema kojem određujemo ekspoziciju i white balance. [1]

5.2.5. Pozadina

Pozadina ispred koje se pozira je izrazito važna jer upotpunjuje dojam portreta ili autoportreta. Pozadina fotografije može biti vanjska i unutarnja. Vanjsku pozadinu čine ulice, priroda, grad, a unutarnju neki prostor. Pod unutarnji prostor također se podrazumijeva i studijska pozadina sa korištenjem platna koje su najčešća pozadina za formalne portrete. Takva platna mogu biti plahte ili papir, a za postavljanje takvih pozadina potrebni su stativi i držači. Pozadina koju uključujemo u svoju fotografiju može istodobno upotpuniti i upropastiti sadržaj koji smo htjeli pokazati, stoga je potrebno razmisliti ipred kakve pozadine se želimo fotografirati, uklapa li se u našu zamisao ili nam nije uopće potrebna, pa će biti neutralna i neuočljiva.

5.2.6. Ideja

Posjedovanjem fotografske opreme i poznavanjem programa za obradu fotografije možemo realizirati što smo zamislili, ali ne i utjecati na ideju samog sadržaja. Stoga je prije svega ostalog važna ideja onoga što i kako želimo nešto fotografirati, u ovom slučaju autoportret. Uzevši u obzir da se ne bavimo autoportretom kao što je selfie, već zahtjevnijom fotografijom, koja nam pruža puno više izbora i slobode za izraziti se, postavlja se pitanje kako se želimo izraziti i pokazati, a to ćemo postići razmišljajući o sebi postavljajući si pitanja tko želimo biti na fotografiji, kako se osjećamo trenutno i želimo li to zabilježiti kroz atmosferu koja opisuje osjećaj itd. Mogućnosti je nebrojeno, a autor mora pronaći inspiraciju u samome sebi i kroz kreativna rješenja taj trenutak zabilježiti na fotografiji.

6. Utjecaj autoportreta kroz sfere ljudskih djelatnosti

Autoportret je zamijenio selfie, a kako mnogi smatraju, selfie je zamijenio razum. Razvitkom društvenih mreža i mnogobrojnih aplikacija za komunikaciju razvio se profil korisnika na kojem dijelimo svoje podatke i fotografije u svrhu predstavljanja drugima radi upoznavanja i zbližavanja sa drugim korisnicima, odnosno ljudima. Iz tog razloga proizašlo je masovno snimanje selfie-a diljem svijeta, a selfie je postao toliko popularan da se pokrenuo niz industrijske proizvodnje poput mobilnih uređaja sa prednjim kamerama specijaliziranim za selfie, selfie foto-opreme, razvoj mobilnih aplikacija za uređivanje fotografija, a postao je i svakodnevnica gotovo u svim sferama ljudskih djelatnosti. Autoportretiranje kao takvo upoznale su sve generacije, a najrazvijenije je kod mlađe populacije. Fenomen selfie-a raširio se u poslovnom, političkom, industrijskom i medijskom svijetu, njime se koriste u svrhu samo-promocije i reklame općenito. Uvidjevši masovnu popularnost autoportreta kao što je selfie, mnogi su to iskoristili kao oružje za probijanje u društvu. Tako se u svijetu zabave, selfie popeo na vrh svoje ljestvice. Do prije nekoliko godina, poznata lica glumaca i pjevača vidjeli smo na televiziji i na naslovnica časopisa dok nije došlo novo doba pametnih uređaja. Kao što sam prethodno navela, poznate ličnosti pratili su jedni druge u snimanju i objavljivanju selfie-a poput domino efekta, a to je upravo postalo njihovo novo oružje popularnosti. Facebook, Twitter, Instagram postali su poveznica između slavnih i bogatih i njihovih obožavatelja koji imaju laki i brzi pristup njihovim profilima i fotografijama koje mogu komentirati. Takav sistem moderne vizualne komunikacije omogućio je ljudima dojam povezanosti, slobode, pristupačnosti kakvu prije nisu imali. **(Slika 6.1.)**

Slika 6.1. Oscar selfie, 2014.

Svijet politike ubrzo je počeo pratiti trend autoportretiranja. Svjetski političari podvrgnuli su se selfie-jima kako bi se povezali i uklopili u moderno društvo, te ostvarili pozitivan, opušten i povjerljiv dojam pred ljudima. Selfie u ovom slučaju nije samo namijenjen za samo-promociju vlastite ljepote ili popularnosti, već osigurava pozitivan imdž osobe koji je bitan faktor u njihovim karijerama. (Slika 6.2.)

Slika 6.2. Selfie, Barack Obama i Joe Biden

Autoportret 21. stoljeća je dio svakodnevnice, počevši kao trend postao je fenomen koji je promijenio način interakcije ljudi na digitalnim platformama i ostavio snažane, ozbiljne psihološke, ekonomske, socijalne i kulturološke posljedice.

7. Praktični dio

Praktični dio rada sastoji se od odabranih autorskih autoportreta koji su snimljeni unazad par godina. Cilj ovog praktičnog rada je prikazati kako snimiti autoportret koristeći osnovnu fotografsku opremu kojim se možemo slobodno izraziti, a da se pritom odmaknemo od svakodnevnog snimanja selfie-a i pokušamo dublje razmisliti o sebi i to prenijeti na fotografiju. Sve fotografije snimljene su sa fotoaparatom Canon 7D, a od objektivu korišteni su analogni i digitalni 50mm f1.4. Inspiraciju za stvaranje ovih autoportreta proizašla je iz ljubavi prema fotografiji i željom za eskpresijom.

Ova dva autoportreta specifična su zbog duže ekspozicije snimanja. Fotoaparat je bio smješten na stativu, a ekspozicija je trajala do 3 sekunde. Ovim fotografijama htjela sam izraziti slobodu kretanja tijela i dojam trenutka u kojem možemo zastati i biti onakvi kako se i osjećamo.

Slika 7.1. Autoportret 2014., Sonja Grubešić

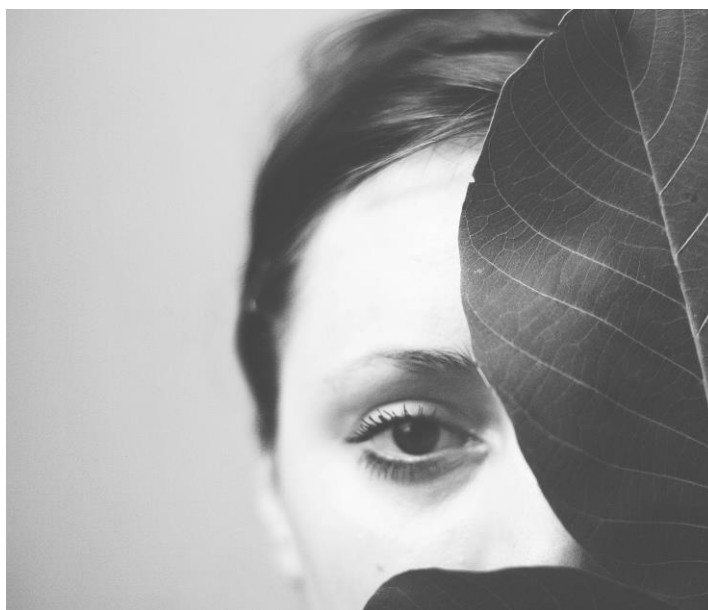

Slika 7.2. Autoportret 2015., Sonja Grubešić

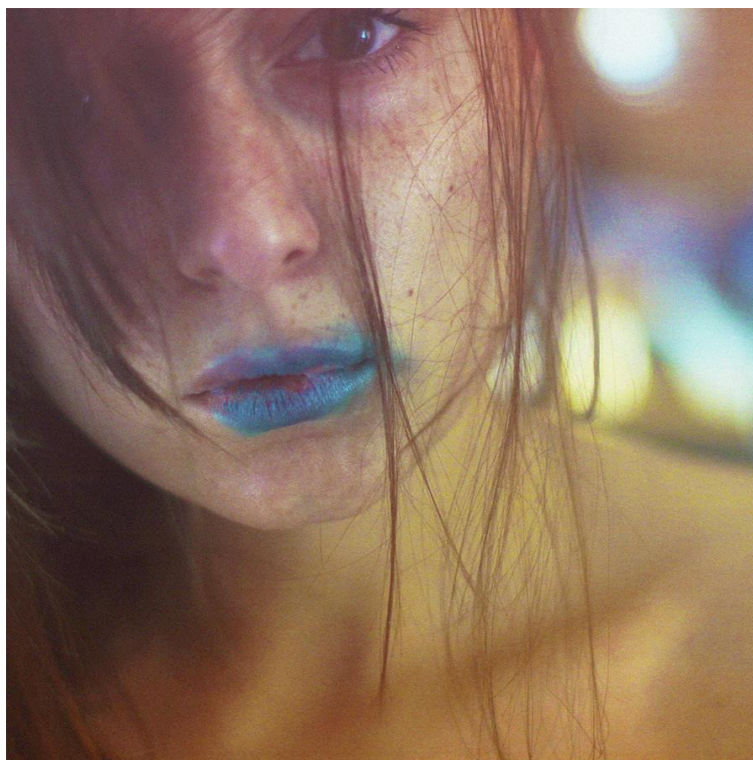
U autoportretima kao što su ovi, usredotočila sam se na detalje lica, kao što su oči, usta i kosa. Pozadina ne dolazi do izražaja i neutralna je, tako da je naglasak na fotografiji samo osoba. Svjetlo pri snimanju bilo je prirodno, a boje i kontrast naknadno sam obradila u Photosop – u za postizanje željenog izgleda fotografije.

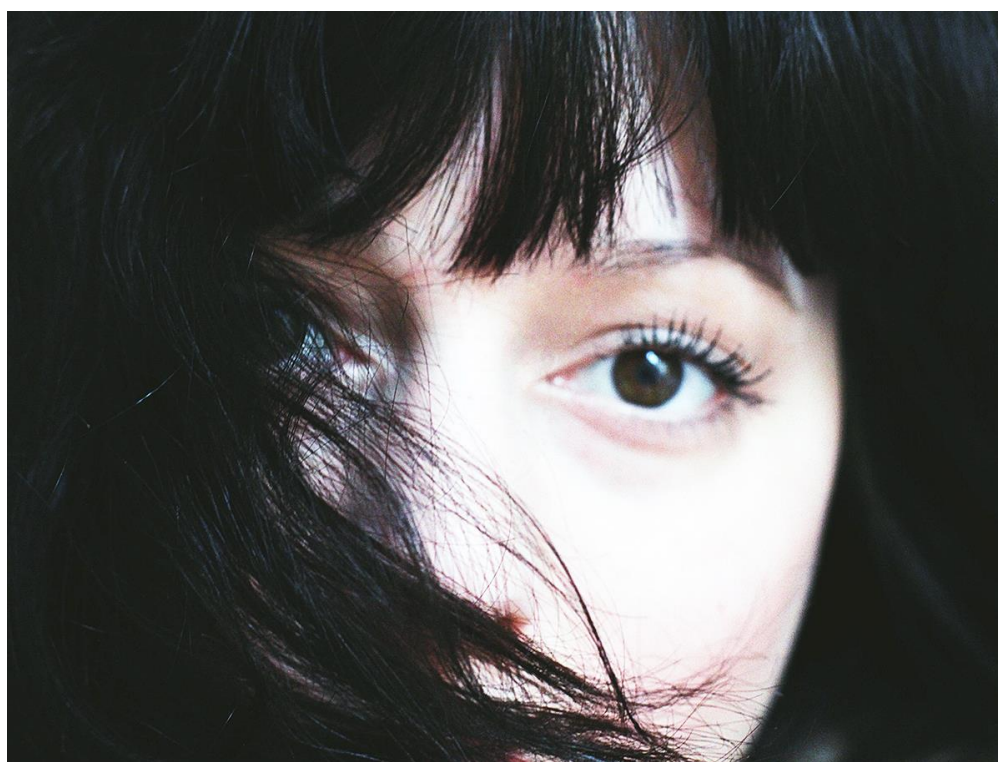
Slika 7.3. Autoportret 2014., Sonja Grubešić

Slika 7.4. Autoportret 2015., Sonja Grubešić

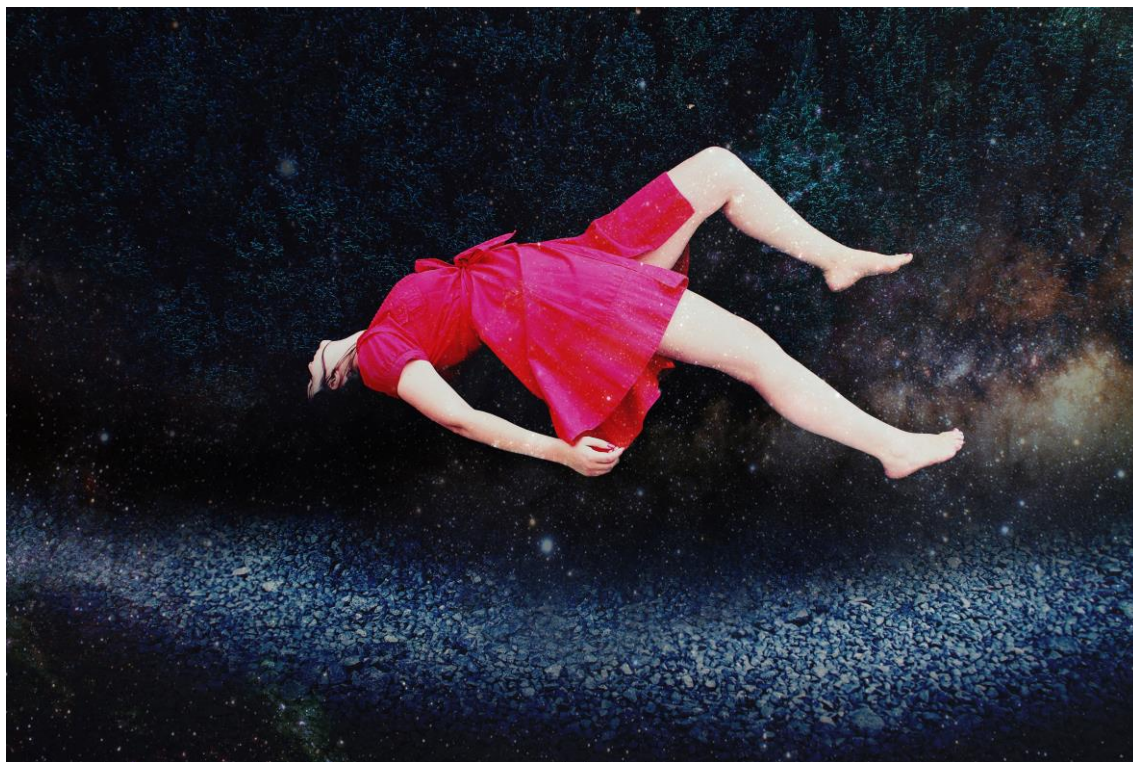

Slika 7.5. Autoportret 2016., Sonja Grubešić

Slika 7.6. Autoportret 2016., Sonja Grubešić

Za neke autoportrete koje sam radila koristila sam pomagala. U slučaju prve fotografije koja predstavlja levitaciju, koristila sam stolicu koja više nije vidljiva na fotografiji, jer sam fotografiju naknadno doradivala u Photoshop-u, kako bih dobila izgled levitirajućeg tijela. Drugu fotografiju snimila sam pomoću svjetla sa mobilnog uređaja kako bih dobila efekt svjetlucavosti u kombinaciji sa dužom ekspozicijom na fotoaparatu. Ovakve fotografije smatram eksperimentalnim tipom, jer nisam imala konkretnu zamisao onoga što želim postići i kakva fotografija će proizaći, već sam iskoristila trenutne uvjete i vrijeme „igrajući“ se aparatom.

Slika 7.7. Autoportret 2015., Sonja Grubešić

Slika 7.8. Autoportret 2016., Sonja Grubešić

Primjeri autoportreta snimanih pomoću zrcala. Ovakve fotografije podsjećaju na autore 20. st. koji su također svoje autoportrete snimali uz pomoć zrcala i odraza u staklu.

Slika 7.9. Autoportret 2014., Sonja Grubešić

Slika 7.10. Autoportret 2014., Sonja Grubešić

Autoportret kao ovaj nastao je u trenutku želje za izažavanjem emocije koja je intimna i poznata samo autoru. U takvom slučaju od gledatelja ne očekujem razumijevanje fotografije, već se nadam da će se gledatelj promatrajući ju pronaći poveznicu sa svojim životom.

Slika 7.11. Autoportret 2016., Sonja Grubešić

8. Zaključak

Čovjek je oduvijek propitivao svoje postojanje i imao potrebu za izražavanjem kroz različite sfere likovnih umjetnosti tokom povijesti, no tek je izumom fotografije u 19. st. imao mogućnost zabilježiti stvari točno onakve kakve jesu i u najkraćem trenutku zamrznuti povijest. Razvoj fotografije mnogobrojne je naveo na eskperimentiranje i proučavanje mogućnosti koje fotoaparat pruža, a neizostavan produkt toga bio je i autoportret, koji je u današnjici popularniji nego ikada. Služeći se samim sobom kao modelom, mnogi fotografski amateri, ljubitelji fotografije i profesionalci početkom 20. stoljeća bilježili su svoje autoportrete i to pretežito u odrazima izloga ili zrcalnih površina, a na fotografijama je dokumentirana njihova osobnost i vidljiva crta karaktera. Kadrovi, ideja i moćno fotografsko oko kojima su bilježili svijet oko sebe i sebe u njemu s pravom dobivaju titulu umjetničkog autoportreta. Odmicanje u 21. stoljeće nosi tehnološki preokret i znatno utječe na dotadašnji pristup fotografiji, a pojavom Interneta kojeg slijede društvene mreže stvorile su novu društvenu kulturu i pojam koji je u sjenu bacio autoportret – selfie. Gotovo svaka osoba koja je u doticaju sa fotografskim uređajima, neovisno radilo se o profesionalnim aparatima, pametnim telefonima ili GoPro kamerama, je snimila svoj autoportret, odnosno selfie i podijelila tu sliku sa drugima na društvenim mrežama. Selfie postaje fenomen današnjice, a utjecao je na gotovo svaku sferu ljudskih djelatnosti iz potrebe za povezivanjem, samo-promocijom, pozitivnom potvrdom drugih i tako dalje. Postavlja se pitanje da li zaista selfie može predstavljati autoportret ili je to blijeda kopija onoga što uistinu jesmo? Ipak, ljubiteljima fotografije i umjetnicima selfie nije dovoljan da bi se izrazili, te pomnije razmišljaju o sebi i kako će se predstaviti drugima. Za takvu fotografiju nije nužno potrebna fotografska oprema, kao što su profesionalni digitalni fotoaparati, stativi, studijske bljeskalice i pozadinska platna, već spoznati samoga sebe i prema tome stvoriti sliku o sebi kakvi doista jesmo i što osjećamo. Tek kao takvi možemo sami sebi postati inspiracija i pristupiti fotografskom autoportretu.

20. rujan 2016., Varaždin

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, SONJA GRUBEŠIĆ (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom AUTOPIRETT KAO FOTOGRAFSKA INSPIRACIJA (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Sonja G.
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, SONJA GRUBEŠIĆ (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom AUTOPIRETT KAO FOTOGRAFSKA INSPIRACIJA (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Sonja G.
(vlastoručni potpis)

9. Literatura

- [1] Goran matošević, Ivana Miličić, Krešimir Pletikosa, Fotografija – portreti, Algebra d.o.o. Zagreb, 2009.
- [2] Damir Hoyka, Fotosofia: jedna fotografska filozofija, Studio grafičkih ideja, Zagreb, 1996.
- [3] Milan Fizi, Fotografija, Epoha/Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1982.
- [4] Enciklopedija likovnih umjetnosti, Zagreb, 1966.
- [5] <https://hr.wikipedia.org/wiki/Portret> ,rujan 2016.
- [6] <https://hr.wikipedia.org/wiki/Autoportret> ,rujan 2016.
- [7] <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=4761> ,rujan 2016.
- [8] <https://vizkultura.hr/prije-selfija-bijase-autoportret/> ,rujan 2016.
- [9] <http://flavorwire.com/281352/famous-photographers-self-portraits-in-mirrors> ,rujan 2016.
- [10] https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Cornelius ,rujan 2016.
- [11] <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49611> ,rujan 2016.
- [12] <http://digital-photography-school.com/self-portrait-photography-tips/> ,rujan 2016.
- [13] http://www.slideshare.net/ivan_dodig/fenomen-selfija-55790224 ,rujan 2016.
- [14] <https://hr.wikipedia.org/wiki/Sebi%C4%87> ,rujan 2016.
- [15] https://en.wikipedia.org/wiki/Vivian_Maier ,rujan 2016.
- [16] https://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Avedon ,rujan 2016.
- [17] https://en.wikipedia.org/wiki/Diane_Arbus ,rujan 2016.
- [18] https://hr.wikipedia.org/wiki/Helmut_Newton ,rujan 2016.
- [19] https://hr.wikipedia.org/wiki/Stanley_Kubrick ,rujan 2016.
- [20] <http://www.brainyquote.com/> ,rujan 2016.
- [21] <https://bs.wikipedia.org/wiki/Fotografija> ,rujan 2016.
- [22] <https://hr.wikipedia.org/wiki/Umjetnost> ,rujan 2016.
- [23] https://en.wikipedia.org/wiki/Hippolyte_Bayard ,rujan 2016.
- [24] <http://www.popsugar.com/tech/Selfie-Names-35405827#photo-35405827> ,rujan 2016.
- [25] <http://objektivno.hr/apa-selfie-je-mentalni-poremecaj-28786?print=pdf> ,rujan 2016.

Popis slika

Slika 2.1. - Kćer fotografa, Francuska 1894., Gertrude Kasabier

http://www.shorpy.com/node/3093?size=_original

Slika 2.2. - Marko, Virovitica, 2012., autor: Sonja Grubešić

Slika 2.3. - Ivan Zanjko, Varaždin, 2015., autor: Sonja Grubešić

Slika 2.4. - Anja, Virovitica, 2014., autor: Sonja Grubešić

Slika 2.5. - Ivo Josipović, Koprivnica, 2014., autor: Sonja Grubešić

Slika 3.1. - Prva svjetlosna slika i prvi portret čovjeka, Philadelphia, 1839., Robert Cornelious

<https://hr.wikipedia.org/wiki/Sebi%C4%87#/media/File:RobertCornelius.jpg>

Slika 3.2. - Utopljenik, 1840., Hippolyte Bayard

[https://en.wikipedia.org/wiki/Hippolyte_Bayard#/media/File:Hippolyte_Bayard_
_Drownedman_1840.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Hippolyte_Bayard#/media/File:Hippolyte_Bayard_-_Drownedman_1840.jpg)

Slika 3.3. - Ruska velika kneginja Anastazija Nikolajevna, Rusija, 1914.

[https://hr.wikipedia.org/wiki/Sebi%C4%87#/media/File:Grand_Duchess_Anastasia_Nikolaevna
_self_photographic_portrait.jpg](https://hr.wikipedia.org/wiki/Sebi%C4%87#/media/File:Grand_Duchess_Anastasia_Nikolaevna_self_photographic_portrait.jpg)

Slika 3.2.1. Autoportret u zrcalu, Vivian Maier

<http://www.vivianmaier.com/>

Slika 3.2.2. Rosemary Williams i autoportret, New York, 1943., Stanley Kubrick

<http://vizkultura.hr/prije-selfija-bijase-autoportret/>

Slika 3.2.3. Autoportret, Richard Avedon

<http://vizkultura.hr/prije-selfija-bijase-autoportret/>

Slika 3.2.4. Autoportret u zrcalu, 1945., Diane Arbus

<http://vizkultura.hr/prije-selfija-bijase-autoportret/>

Slika 3.2.5. Autoportret sa modelom, Pariz, 1973., Helmut Newton

<https://flavorwire.files.wordpress.com/2012/04/helmut-newton-autoportrait-1973.jpeg>

Slika 3.2.6. Autoportret u zrcalu, 1931., Ilse Bing

<http://flavorwire.com/281352/famous-photographers-self-portraits-in-mirrors/10>

Slika 3.2.7. Autoportret sa Ata Kando, Pariz, 1953., Ed van der Elsken

<http://vizkultura.hr/prije-selfija-bijase-autoportret/>

Slika 3.2.8. Autoportret u zrcalu, Sally Mann

<http://vizkultura.hr/prije-selfija-bijase-autoportret/>

Slika 3.2.9. Autoportret u zrcalu, Astrid Kirchnerr

<http://vizkultura.hr/prije-selfija-bijase-autoportret/>

Slika 4.1. Obiteljska fotografija, JasonG photography

<http://www.jason-gina.com/arvada-family-photography-self-portraits/>

Slika 4.2. Autoportret, Silvia Grav

<http://silviagrav.bertha.me/>

Slika 4.3. Primjer snimanja selfie-a

<http://www.rollei.com/products/more/other-products/rollei-selfie-stick-4-style-black,p263012>

6.1. Oscar selfie, 2014.

<https://www.accesshollywood.com/galleries/celebrity-selfies-our-20-favs-5241/#17>

6.2. Selfie, Barack Obama, Joe Biden

<http://www.businessinsider.com/biden-obama-selfie-2014-4>

Slika 7.1. Autoportret, 2014., autor: Sonja Grubešić

Slika 7.2. Autoportret, 2015., autor: Sonja Grubešić

Slika 7.3. Autoportret, 2014., autor: Sonja Grubešić

Slika 7.4. Autoportret, 2015., autor: Sonja Grubešić

Slika 7.5. Autoportret, 2016., autor: Sonja Grubešić

Slika 7.6. Autoportret, 2016., autor: Sonja Grubešić

Slika 7.7. Autoportret, 2015., autor: Sonja Grubešić

Slika 7.8. Autoportret, 2016., autor: Sonja Grubešić

Slika 7.9. Autoportret, 2014., autor: Sonja Grubešić

Slika 7.10. Autoportret, 2014., autor: Sonja Grubešić

Slika 7.11. Autoportret, 2015., autor: Sonja Grubešić